

σαν μετὰ τὸν θάνατον. Τοιαύτη δὲ τις εἶνε καὶ ἡ ἐν τῷ ἔσπερινῷ φύλλῳ τῆς 2ας τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου ἐν τῷ «Νέφ ἐλευθέρῳ τύπῳ» δημοσιευθεῖσα πρὸς τὸν διδάκτορα Εὐγένιον Γούγλια. Οὗτος δῆλα δὴ παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ συντάκτου τοῦ ἐν Βιέννῃ ἐκδιδόμενου «Χρονικοῦ τῶν καλῶν τεχνῶν» νὰ γράψῃ πραγματείαν τινὰ περὶ τοῦ ποιητοῦ ἔλαβεν ἀφορμὴν ἐξ εἰκόνας αὐτοῦ ποιηθείσης, ὑπὸ τοῦ εὐδοκίμου καλλιτέχνου Βρανστεττήρου (Brandstetter), ἣν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος ὁ ἀναγνώστης βλέπει, καὶ ἔγραψε κατ' Αὐγούστον τοῦ 1885 ταῦτα :

«Ὁ τὸ πρῶτον θεώμενος τὴν εἰκόνα ταύτην ἄλλοκοτῶς διατίθεται καὶ ἐν ἀπορίᾳ εὐρίσκειται, διότι χαλεπῶς καὶ αὐστηρῶς, σχεδὸν τι ἐχθρικοῦ προσβλέπει ἡμᾶς ὁ ποιητής. Οὐδ' αὐτὸς ὁ Βρανστεττήρος, ὅστις φαιδρᾶν τὴν ψυχικὴν ζωὴν καὶ τὴν φύσιν πάντοτε ἐκφαίνει, ἠδυνήθη νὰ περιποιήσῃ εἰς τὸ εὐρυθμον τοῦτο πρόσωπον πρᾶν ὄν τι καὶ μαλακὸν ἦθος. Ἀλλὰ τίς ἐφάνταζετο τοιοῦτον τὸν ποιητὴν τῆς διθυραμβικῆς ἠδουπαθείας, τῆς σὺβαριτικῆς ἀκολασίας, τῶν ἀκολάστων πόθων, ὡς αὐτὸν οἱ κριτικοὶ τοῦ Ἀχασθήρου παρέστησαν;

» Ἐν τῇ εἰκόνι ταύτῃ ἀναγινώσκωμεν σπουδαίαν διανοητικὴν πάλην, παθήματα καὶ ἀποτυχίας, ἔχνη ἰσχυρᾶς μὲν, ἀλλὰ τέλος κατασυντριβείσης βουλήσεως. Ἐν αὐτῇ βλέπομεν ἐκφαινόμενα τὰ ἔχνη μακροχρονίων μεμνητικῶν μελετῶν, δι' ὧν οὐ μόνον ἠκιστα ἀρμονικῶς ἔλυσε ὁ ποιητής τὰ φιλοσοφικὰ προβλήματα, ἀλλ' ὀσημέραι μᾶλλον εἰσδύνων εἰς αὐτὰ εἰς πολυπλοκωτέραν καὶ σκοτεινότεραν ὁδὸν περιέπιπτε. Τίς λοιπὸν εἶνε ἡ ἀληθεστέρα εἰκὼν; Ἀναγινώσκων τις τὰ ποιήματα τοῦ Χαμερλίγγιου μετ' ἐπιστασίας καὶ ἀδιαλείπτως ἀναμφιλόγως θὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι πιστῶς μὲν ἀπεικόνισε τὸν ποιητὴν ὁ καλλιτέχνης, μονομερῶς δ' ἢ ὅλως κακῶς ἐζωγράφησαν οἱ κριτικοὶ καὶ παρεμόρφωσαν αὐτόν.»

Πρὸς ταῦτα δ' ἀποκρινόμενος ὁ ποιητής λέγει ἐν τῇ ἄνω μνημονευθείσῃ ἐπιστολῇ:

«Ἐκ τῆς εἰκόνας ἐκείνης κατέρχασθε εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι διανοητικὴ πάλη καὶ δυσαρμοστία τις ταράττουσι τὴν ψυχὴν μου. Καὶ ἀληθῶς μὲν ὀλίγοι ἴσως ἐπάλαισαν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ· ἀλλ' ἡ πάλη αὕτη ἦτο οὐχὶ διανοητικὴ τις, ἀλλὰ πάλη πρὸς τὸν βίον, πρὸς τὴν τύχην. Ἐκ τούτου δέ, ὅτι πρὸς τὰς ἐναντιότητας τῆς τύχης νὰ παλαίσω ὤφειλον, ἡ

»δυσαρμοστία, περὶ ἧς λέγετε, καὶ τὸ δυσωνωμιστικὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ἀδύνατον ἦτο νὰ γεννηθῶσιν ἐν τῇ ψυχῇ μου ὑπὸ τοιαύτην μορφήν, ὑφ' ὅσων καταλαμβάνουσι τὴν ψυχὴν τοῦ ὀκνηροῦ καὶ ὑπερκόρως ἀπολαύσαντος τῶν ἠδονῶν τοῦ βίου. Ἡ ψυχὴ μου ἐξ ἀρχῆς ἀρμονικῶς διάκειται, ὅτι δὲ καὶ αἰεὶ περὶ τοῦ κόσμου θεωρία μου κύριον ὑπολαμβάνουσι τὴν ἁρμονίαν ἐν τῇ φαιδρᾷ ἀπολαύσει τοῦ βίου καὶ τοῦ καλοῦ, τὴν διαλλαγὴν τῶν ἐναντιώσεων, τοῦτο θὰ ἀποδείξῃ τὸ μέγα φιλοσοφικὸν ἔργον, ὅπερ σὺν τῷ Ἀθροπισκῷ τὸ κύριον μὲλημα τῶν ὑπολειπομένων μοι ἡμερῶν εἶνε. Μέχρι δὲ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων τούτων καὶ τῆς βιογραφίας φρόνιμον νομίζω ν' ἀπέχη τις πάσης τελείας κρίσεως περὶ τῆς οὐσίας τῆς ψυχῆς ἐμοῦ ὡς ἀνθρώπου καὶ συγγραφέως.»

Ὅσων δ' ἐν τοῖς ποιήμασιν εὐρίσκομεν τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς τοῦ ποιητοῦ, μεγαλόφρονα, ἐνθουσιῶσαν περὶ τὸ καλὸν καὶ ἀγαθὸν καὶ τὴν ἀλήθειαν καὶ πᾶν ὅ, τι ὑψηλόν, ἀποστρεφόμενην πᾶν τὸ ταπεινὸν καὶ εὐτελές, εὐαίσθητον, φιλόφιλον, ἀγνήν, τοιαύτην ὁμολογοῦσι καὶ οἱ γνώριμοι καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ, ὅτι ὄντως ἦτο. Καὶ ἡ μορφή δ' ἐνεῖχέ τι τὸ δαιμόνιον, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ ἀλλόκοτον. Οἱ ὀξεῖς δῆλα δὴ χαρακτηριστῆρες τοῦ προσώπου, οἱ πυρῶδεις, διαδυτικοί, φασματώδεις, ταυρηδὸν ὑπο-

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΧΑΜΕΡΛΙΓΓΙΟΣ
ἐν ἐφηβικῇ ἡλικίᾳ

βλέποντες, τηλεσκοπικοὶ ὀφθαλμοί, τὸ κίτρινον, ὡς περγαμηνή, δέρμα καὶ ἡ μακρὰ κυμαινομένη κόμη ἄλλοκοτῶς διέθετον τὸν πρῶτον εἰς ὄψιν τοῦ ποιητοῦ ἐρχόμενον καὶ ἐνεποίουν τὴν ἐντύπωσιν ἀνδρὸς αὐστηροῦ καὶ ἠκιστα φιλόφρονος. Ἄλλ' ἡ ἐντύπωσις αὕτη ταχέως παρήρχετο, καὶ πάντες ἀνεγνώριζον τὸ φαιδρὸν καὶ εὐτράπελον καὶ φιλόφρον ἦθος αὐτοῦ καὶ ἡ τὰ σφοδρότατα πάθη προδίδουσα καὶ τὰς ὑψίστας ἐννοίας ἐγκλείουσα χαρίεσσα ἐκείνη κεφαλὴ ἐμάγειε τέλειον καὶ τοὺς ἀνδρας καὶ μάλιστα τὰς γυναῖκας.

Ἄλλ' ὁ τοσοῦτον δαφιλῶς ὑπὸ τοῦ πλάστου πεπρωκισμένος καὶ διὰ τῶν ἐξόχων αὐτοῦ ἀρετῶν κατακτώμενος τὰς ψυχὰς πάντων, ὁ ὑπὲρ πάντων ἄξιος καὶ ἐπιτήδειος γενόμενος ν' ἀπολαύσῃ τῶν γῆινων ἀγαθῶν ποιητής διήλθε τὸν βίον ἐν δειναῖς ταλαιπωρίαις. Ἄρα γε κακὸς τις δαίμων φθονήσας αὐτῷ τῶν ψυχικῶν ἀρετῶν διέφθειρε τὸ σῶμα, ἢ μὴ ὁ πλάστης θελήσας νὰ κατασχύνη τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν κηρύττουςαν τὸ «νοῦς ὑγιής ἐν σώματι ὑγιεῖ» ἐνέκλεισε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν νοσηρῷ καὶ ἀρρώστῳ σαρ-